

ARTUR MIĘDZYRZECKI

Azt csak úgy mondják...

Azt csak úgy mondják
 Hogy *scripta manent*¹
 Azt csak úgy mondják és úgy is kell mondani
 A remény nevében hogy végül a szabad gondolat
 Minden zsarnokságot legyőz

De ez nem a teljes igazság
 Nem is tudjuk igazán
 Mennyit pusztítottak el a barbárok
 És még mennyit fognak pusztítani

Csak a faleroni Demetriosznak² köszönhetően
 Hullottak nekünk morzsák
 A Hét Bölcs asztaláról
 Csak az alexndriai könyvtárosok jóvoltából
 Ismerjük legalább az elpusztult művek címeit
 Bár nem mindegyiket És mindenhol
 Vannak nyomtalanul eltűnt könyvek
 Amiket elégettek elrejtettek és soha meg nem találtak
 Kitérőlt töredékek kitépett lapok csonkolt vitairatok
 Meg amelyek félelemből megíratlanok maradtak
 Kimondatlan gondolatok
 A néma kiáltás parlamentjei
 A lelkiismeret tehetetlen remegése amikor
 Caligula lova nyerít a szenátusban³
 És amikor a vén költő egyre ezt hajtogatja
 – Éjszaka van
 – Éjszaka van
 – Éjjel

Azt csak úgy mondják hogy a könyvek megmaradnak
 Vannak idők amikor a megfontolt Senecát⁴
 Más nem vizsgálja csak a bizonyosság hogy minden összedől
S majd a tűz mérhetetlen
Lángokkal fog forogni
 De ez silány vigasz
 Annak aki szabad
 Bár lelket önthet a foglyokba
 S örömet okozhat a táborba hurcolt elítéltnék
 De sem ott sem másutt
 Nem számolhatjuk össze hány Szókratészünket ölték meg

Hány Prométheuszt ítéltek el lopásért
S meg nem tudjuk soha
Ki esett el Monte Cassinónál⁵
Hány tizennyolc éves Mickiewicz
Nem élte túl a varsói fölkelést
És vajon meg tudta már addigra írni balladáit

Lengyelből fordította Gömöri György

■ **JEGYZETEK**

1. „Az írás megmarad” (Latin közmondás)
2. A faleroni Demetriosz (kb. 350–283 i. e.) az alexandriai könyvtár első könyvtárosa
3. Gaius Augustus Germanicus, „Caligula” római császár (uralkodott i. sz. 37–41), aki lovát nevezette ki konzulnak
4. Római sztoikus filozófus és tragédiászíró (i. e. 4 – i. sz. 65)
5. Célzás a második világháború egyik legvéresebb várostromára, amelyben a lengyel Anders-hadsereg sok katonája vesztette életét

Artur Międzyrzecki 1922 novemberében született Lviv (lengyelül Lwów) városában, polgári családban. Itt fejezte be középiskoláit, majd a Szovjetunióba deportálták, ahol 1942-ben belépett az ott szerveződő lengyel (Anders) hadseregbe, azzal távozott Közel-Keletre. Részt vett a hadsereg olaszországi harcaiban, így Monte Cassino ostromában is. 1946 és 1949 között újságírást tanult Párizsban, majd 1950-ben visszatért hazájába. Varsóban először a *Świat* című képeslap irodalmi szerkesztője lett, majd a *Nowa Kultura*, később a *Poezja* című lap munkatársa, illetve szerkesztője. Számos verseskötete jelent meg, fordítói munkássága is jelentős: Apollinaire-t és Louis Aragont, Salvatore Quasimodót, a magyar költők közül pedig Illyés Gyulát fordította. Feleségével, Julia Hartwiggal együtt részt vett az ellenzéki lengyel írók mozgalmaiban, 1991-től haláláig (1996) a lengyel PEN Club elnöke volt.